
SOCIOLOGJIA

Gjimnazi i shkencave shoqërore (3 orë në javë, 99 orë në vit)

HYRJE

Lënda e sociologjisë mundëson që nxënësit të fitojnë dituri lidhur me rastet, dukuritë, fenomenet dhe proceset në shoqërinë bashkëkohore. Përmbajtjet mësimore kanë për qëllim t'i aftësojnë nxënësit për të qenë të përgatitur për jetë, njëkohësisht që ata të mos ndjehen inferiorë në shoqëri, por të interesuar për të shprehur aftësitë dhe potencialet e tyre individuale dhe të gjeneratës. Sociologjia XII jep dije dhe kulturë shkencore për nxënësit, në mënyrë që ata të ndjehen pjesë aktive dhe krijuese e dinamike të zhvillimit dhe të përparimit të shoqërisë.

Nxënësit do të fitojnë dije duke punuar në përmbajtje tematike dhe po kështu do të aftësohen në aspektin intelektual dhe etik, në mënyrë që të marrin edhe vetë përgjegjësi shoqërore në realizimin e projekteve me interes, jo vetëm për veten e tyre, por edhe për shoqërinë.

Sociologjia krijon njohuri dhe aftësi vlerësimi më të drejtë të të rinjve për dimensionin social të individit dhe grupit, i njeh me teoritë dhe rezultatet më të reja të arritura në sociologjinë bashkëkohore si dhe ua shton përgjegjësinë për të punuar, duke respektuar obligimet, por edhe duke gëzuar të drejtat individuale dhe kolektive. Mendimi sociologjik është zhvilluar përmes hulumtimeve në fusha të ndryshme të shoqërisë dhe rruga më e mirë do të jetë krijimi i mundësive që edhe vetë nxënësit të njohin dhe të hulumtojnë dukuritë sociale.

Programi i sociologjisë XII është një paraqitje e çështjeve dhe problemeve themelore sociologjike pikërisht duke pasur parasysh interesin dhe arsimimin sociologjik të nxënësve të kësaj moshe.

Programi themelor synon të krijojë nxënës që mbërrijnë të nxjerrin vlerësim kritik personal, pastaj njohje me teknologjinë, nocionet më thelbësore të sociologjisë bashkëkohore si dhe që nxënësit të paraqiten në rolin e gjetjes, përpunimit dhe integritit të fakteve sociologjike në qasjet

dhe punimet e tyre autoriale. Do të preferohet edhe ofrimi i përmbajtjeve të shkurtra të teksteve më tipike dhe domethënëse të sociologëve më të njohur për çëhtjet që janë të lidhura me përmbajtjet programore.

Lënda e sociologjisë XII në shkollën e mesme do të mësohet tri orë në javë, përkatësisht 99 orë në vit.

Plani dhe programi i sociologjisë për klasat XII të gjimnazit do të përmbajë njohuri të mjaftueshme për nxënësit.

QËLLIMET

Përmes të mësuarit të lëndës së sociologjisë në klasën XII të drejtimeve të gjimnazit të përgjithshëm, synojmë të arrihen këto qëllime:

1. Të kompletohet fondi i informatave, përmbajtjeve dhe të dhënave që sociologjia ofron si shkencë e përgjithshme shoqërore. Me kursin paraprak, nxënësit janë njoftuar me kategoritë themelore të sociologjisë, kurse me programin e klasës XII, ofrohet një qasje më kritike, por mjaft e avancuar për të rrumbullakuar njohuritë për këtë shkencë.
2. Që nxënësve t'u ofrohen njohuri nga kategoritë sociologjike, të cilat, sidomos në pjesën e parë të programit, janë produkt i krijimtarisë së sociologëve që mësimin për sociologjinë e kanë pavarësuar nga konteksti paraprak filozofik dhe e kanë ngritur në nivelin e teorive të qëndrueshme dhe të mbështetura shoqërore.
3. Me futjen e formave të reja të qasjeve ndaj institucioneve shoqërore, (vizitat, kontaktet e gjalla dhe shkruarjen e eseve, nxënësi në këtë kurs do të ballafaqohet me realitetin e shoqërisë ku jeton në mënyrë të drejtpërdrejtë, pa ndërmjetës dhe interpretues. Vizitat në institucione kanë për qëllim çmitizimin dhe çmistifikimin e mjediseve, që për nxënësin e kësaj moshe është parakusht i integritimit në shoqëri.
4. Që të zhvillojë aftësitë e nxënësve për të menduar në mënyrë kritike dhe kreative për individin, grupin dhe shoqërinë si dhe për vetveten, duke u mbështetur në njohjen dhe në kuptimin e nocioneve themelore sociologjike.
5. Që të jetë në gjendje t'i identifikojë dukuritë negative aktuale në shoqëri dhe t'i luftojë ndërsa ato pozitive t'i avansojë;

6. Që nxënësi të ndjejë më afër realitetin e tëhuajshuar shoqëror dhe politik, të nxitet të mendojë për shoqërinë si i rritur dhe i aftë të japë kontributin e vet në rrjedhat e saj.
7. T'i zhvillojë proceset kognitive në shtjellimin dhe në kuptimin e proceseve shoqërore:
8. Kursi i propozuar për këtë moshë të nxënësve ofron mundësi të thellimit dhe zbatimit të njohurive të fituara në rrjedhat shoqërore. Teoria shoqërore, politika, institucionet, rrjedhat demografike, familja, pozita e femrës etj. Pas këtij kursi të sociologjisë, për nxënësit të mos mbeten brengë e të "rriturve" dhe zyrtarëve, por edhe e tyre.
9. Të zhvillojë shkathhtësi të përhershme të nxënësit për të kuptuar dhe përdorur nocionet dhe rezultatet sociologjike si në të folur ashtu edhe në të shkruar.
10. Të nxitë raporte humane dhe krijuese në: familje, grupe, shkollë, shoqëri.
11. Të përgatitet për studime të mirëfillta dhe serioze në lëmin e shkencave sociale përgjithësisht, mirëpo edhe të shkencave të tjera, pasi që sociologjia është e vetmja shkencë që në arsimin e lartë mësohet në të gjitha fakultetet.
12. Të mposhtë frustrimet dhe ngurrimet, që te shumica e fëmijëve të kësaj moshe manifestohen – si pasojë e formimit në mjedisit familjar patriarkal si prirje për nënshtrim autoriteteve, por edhe nga mosnjoha e specifikave të funksionimit të individëve, grupeve dhe institucioneve në shoqëri.
13. Të inkurajohet e të mos ngurrojë të kyçet në debate dhe paraqitje publike, të shprehë mendimin dhe qëndrimin e vet lirshëm.

OBJEKTIVAT E PËRGJITHSHËM DHE SPECIFIKË

Mbështetur në qëllimet që shtrohen në programin për lëndën e sociologjisë XII, përmabjtjet mësimore synojnë të arrijnë këta objektiva:

- 1. Pas njoftimit me kategoritë themelore të sociologjisë, nxënësit në këtë kurs do të avancojnë njohjen dhe pasurojnë diturinë me interpretime shkencore nga pozicione të ndryshme që dalin nga teoricienë që kanë pasur dhe kanë preokupim shoqërinë dhe ligjësitë e funksionimit të saj.**

2. **Të krijojë njohuri shkencore për transformimin e shoqërisë njerëzore në të kaluarën dhe të hapë rrugë për zhvillimin e sotëm shoqëror;**
 - 2A. Të krijojë njohuri të mjaftueshme për zhvillimin e mendimit sociologjik dhe të sociologjisë si shkencë shoqërore si dhe për metodologjinë e hulumtimit të lëndës së saj;
 - 2B. Të vazhdojë studimin e kategorive të përgjithshme shoqërore në vijimësinë historike të zhvillimit të tyre.

3. **Të mësojë për mekanizmat e funksionimit shoqëror, krijimin, transformimin dhe avancimin e tyre.**

4. **Të mundësojë integrimin e individit në rrjedhat e mirëfillta të zhvillimeve shoqërore;**
 - 4A. Të fitojë njohuri për raportet individ – grup – shoqëri dhe për grupet e tjera shoqërore;
 - 4B. Të hetojë rolin e individit dhe grupit në stimulimin e rrjedhave shoqërore, krijimin e jetës institucionale, avancimin dhe tejkalimin e formave tradicionale dhe respektimin e ligjeve pozitive në shoqëri.
 - 4C. Të lirohen nga paragjykimet eventuale që manifestohen si mostolerancë nga gjithë ajo që është ndryshe nga kultura, raca, religjioni, përkatësia gjinore, bindja politike etj
 - 4Ç. Të mos mbeten në pozicionet e mostrave të trashëguara nga mjedise ksenofobe, por të ndihmohet krijimi i mendjes së lirë të nxënësit.

5. **Të shpjegojë fenomenet dhe proceset shoqërore**
 - 5A. Të gjykojë drejt për fenomenet dhe proceset shoqërore pa marrë parasysh ato nëse ato janë pozitive apo negative;
 - 5B. Që fenomenet shoqërore të mos trajtohen dhe të analizohen vetëm nga një dimension, por të trajtohen si fenomene shumë-dimensionale;

6. **Të kuptuarit e sociologjisë do ta mundësojë shmangien nga interpretimet personale të rrjedhave shoqërore.**
 - 6A. Ta kuptojë thelbin, rolin dhe rëndësinë e institucioneve shoqërore dhe të jetës së institucionalizuar;

7. Të japë mendime për tejkalimin e problemeve dhe të vështirësive shoqërore.

- 7A. Të kuptojë drejt shtresëzimin shoqëror dhe konfliktet që ndodhin në shoqëri dhe të bëjë të mundshmen e tij për parandalimin e konflikteve;

8. T'i kuptojë proceset normale të zhvillimit të shoqërisë bashkëkohore.

- 8A. Të kuptojë që ndryshueshmëria në kulturë dhe në format e tjera të vetëdijes të jenë pasuri shpirtërore e jo burim konfliktesh.

9. T'i kuptojë ndryshimet shoqërore si nevojë e avancimit të cilësisë së jetës, botëkuptimeve dhe sjelljeve, e jo si shkapërdhje të dhimbshme të strukturave patriarkale, tradicionale dhe të ngurta.

- 9A. Të vetëdijësohet për rolin e vet aktiv në përkrahjen e proceseve shoqërore të cilat çojnë kah ngritja e nivelit të vetëdijes dhe shkapëputja nga mostrat e vjetruara të funksionimit të individit në shoqëri.

STRUKTURA PROGRAMORE

Kategoritë	Nënkategoritë dhe numri i orëve	Përmbajtja programore (njësitë mësimore)	Rezultatet e pritshme	Ndërlidhja
Shoqëria qytetare	Qasjet e ndryshme sociologjike për shoqërinë qytetare, pushtetin, qeverisjen dhe demokracinë 12 orë 11,88%	<ul style="list-style-type: none"> • Botëkuptimet e ndryshme për shoqërinë – lidhje me përmbajtjet e kursit paraprak, (interpretimi marksist, shoqëria qytetare si shoqëri e civilizuar) • Shteti, pushteti dhe qeverisja, filozofia dhe shkencat politike, aspekte sociologjike dhe juridike, • Qasjet funksionaliste dhe marksiste për krijimin e shtetit; 	<ul style="list-style-type: none"> - Nxënësi është në gjendje: t'i interpretojë konceptet themelore të qasjeve të ndryshme sociologjike; - cili është interpretimi qytetar dhe marksist, 	Me historinë, filozofinë, antropologjinë shkencat ekonomike, politike dhe juridike.
Politika, legjitimiteti dhe efektiviteti politik	Teoritë e pushtetit Politika si shkathësi e udhëheqje shoqërore	<ul style="list-style-type: none"> • Shteti dhe shoqëria, • Kur është krijuar shteti; • Qeverisja shtetërore; • Teoritë e pushtetit, • Themelet e politikës, problemet e legjitimitetit, parimet e ndryshme të legjitimitetit, legjitimiteti dhe efektiviteti 	<ul style="list-style-type: none"> - cilit është roli i shtetit dhe si organizohet pushteti; - dallon pushtetin dhe qeverisjen legjitime nga ajo jolegitime; - dallon format e përfaqësimit - çfarë është demokracia dhe cilat janë themelet kryesore dhe cilat procedurat që duhet zbatuar që një shoqëri të jetë pluraliste dhe demokratike; 	
Format e qeverisjes	Monarkia Republika Qeveria e përzier Diktatura	<ul style="list-style-type: none"> • Format e qeverisjes, tipologjia klasike, monarkia dhe republika, tipologjitë e tjera, qeveria e përzier 	<ul style="list-style-type: none"> - Nxënësi duhet të njoftohet me format e qeverisjes – duke marrë njohuritë elementare për format historike të organizimit të qeverisjes. Paraqitja e kësaj dukurie shoqërore kërkon një 	

			qasje kronologjike, pasi që ka të bëjë me një laryshi modusesh të realizuara në kontekstin kohor dhe shoqëror. Secila shoqëri ka specifikat e veta të realizimit dhe ushtrimit të qeverisjes, që po ashtu është dëshmi e një dukurie mjaft specifike.	
Demokracia	Llojet e demokracisë Demokracia parlamentare <i>Vizitë asambleve komunale, partive politike, parlamentit</i> <i>Ese</i> <i>Politika dhe shoqëria</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Demokracia dhe diktatura, • demokracia në teorinë e formave të qeverisjes, në kohën bashkëkohore • demokracia e drejtpërdrejtë dhe e përfaqësimit, formale dhe thelbësore • diktatura e kohës antike dhe e kohës moderne 		
Teoria pozitiviste e Ogyst Kontit Formalizmi evropian Hyrje në Teorinë e shoqërisë së shkollës së Frankfurtit	Zhvillimi i mendimit sociologjik Teoria mekaniciste Teoria psikologjiste Përfaqësuesit e formalizmit në sociologji Veçoritë e qasjeve të teorive dhe shkollave sociologjike 16 orë 15.84%	<ul style="list-style-type: none"> • Teoritë mekaniciste në sociologji, teoritë biologjiste, teoritë psikologjiste, teoritë individualiste psikologjiste, teoritë kolektive psikologjiste dhe teoritë sociale psikologjiste • Formalizmi në sociologji, - nocioni dhe kufijtë e formalizmit, - përfaqësuesit kryesorë dhe faktorët që ndikuan në paraqitjen e formalizmit • Formalizmi evropian • Ferdinand Tennis, Gustav RI, 	- Nxënësi duhet të dijë se cilat janë teoritë kryesore sociologjike; - të jetë në gjendje të kuptojë se ku qëndrojnë dallimet mes tyre ; - të njihet me sociologët më të njohur ; - të jetë në gjendje vetë t'i shpjegojë teoritë e shoqërisë; - të dinë cili ishte kontributi i secilit sociolog në shpjegimin e shoqërisë dhe të fenomeneve të saj.	Me historinë, filozofinë, shkencat politike, psikologjinë, biologjinë.

		<p>Georg Zimel, Leopold Von Vize dhe Zhorzh Gurviçi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Shkolla e Frankfurtit, Max Horkheimer, Theodor Adorno, Herbert Markucuze, Erich From, Franc Neuman dhe Jirgen Habermas 		
<p>Religjioni</p> <p>Normat shoqërore</p> <p>Ideologjia</p> <p><i>*Ese për tolerancën ndërjetare</i></p>	<p>Shoqëria njerëzore dhe format e besimit</p> <p>Funksionet e religjionit</p> <p>Fazat e zhvillimit të religjionit</p> <p>Besimi politeist</p> <p>Monoteizmi</p> <p>Llojet e besimeve monoteiste</p> <p>Veçoritë e besimeve monoteiste</p> <p>Ideologjia dhe identiteti</p> <p>14 orë</p> <p>13.86%</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Religjioni • Konceptet themelore, analiza teorike e religjionit, - religjioni dhe ndryshimet sociale, shikimi përpara: religjioni në shekullin XXI • Llojet e normave shoqërore, tradita dhe zakonet, morali; • Funksionet e ideologjisë, orientimet simbolike, legjitimiteti, solidariteti, identiteti; • Ideologjia në shoqërinë moderne, • liberalizmi, • socializmi nacionalizmi; 	<ul style="list-style-type: none"> - Nxënësit duhet të kuptojnë se shoqëria është një totalitet i gjerë i marrëdhënieve shoqërore dhe se shoqëria ka kaluar nëpër faza të ndryshme të zhvillimit të saj. - Nxënësit duhet të njoftohen me funksionimin e shoqërive të organizuara, ku mbretërojnë normat dhe ligjet pozitive. - Po ashtu, nxënësit duhet njoftuar edhe me zanafillën e normave, të cilat rëndom në shoqëri të ndryshme kanë karakter dhe përmbajtje të ndryshme, në vartësi nga niveli i zhvillimit të shoqërive të caktuara. - Konteksti i normave përbën një përzierje të normave tradicionale, që burojnë nga zhvillimi historik, specifikat e zhvillimit dhe rrethanave të shoqërive të caktuara dhe normave ligjore të ligjesisë 	<p>Psikologjinë etikën, të drejtën, edukatën qytetare, mjekësinë, demografinë, gjeografinë, arkitekturën, ekonominë, shkencat politike</p>

			pozitive – që janë produkt i organizimit shoqëror.	
Demografia Urbanizmi dhe perspektivat e zhvillimit të tij në shek. XXI	Shkenca e demografisë dhe historiku i zhvillimit të saj Lëvizjet e popullsisë Perspektiva e njerëzimit: agonalitet i resurseve natyrore apo planifikim i familjes? 11 orë 10,89%	<ul style="list-style-type: none"> • Demografia, studimi i popullsisë; <ul style="list-style-type: none"> - historia e shtimit të popullsisë; - nataliteti; - mortaliteti, shtimi natyror i popullsisë, tranzicioni demografik; • Urbanizimi, rritja e qyteteve, urbanizimi si formë e jetës, urbanizimi në shoqëritë e varfëra, shikimi përpara: urbanizimi në shek. XXI; 	<ul style="list-style-type: none"> - Nxënësit duhet të njoftohen me specifikat e qasjeve demografike të studimit shoqëror; - Derisa shkencat e ndryshme shoqërore kanë si objekt studimi lëvizjet shoqërore, ndryshimet, zhvillimin dhe pasojat e atyre lëvizjeve, demografia si shkencë ka një qasje specifike shoqërore; - Demografia e ndryshimeve shoqërore që ndodhin si pasojë e lëvizjeve shoqërore, që historikisht ishin të shpeshta dhe të rëndomta, i studion në kontekstin e ndryshimeve ekonomike, potencialit shoqëror që të adaptohet dhe adptojë rrethanat e caktuara të një mjedisi gjeografik, për krijimin e jetës shoqërore në të; - Demografia, po ashtu këto lëvizje shoqërore i studion duke marrë për bazë regjistrimet e popullsisë si matës i bazuar i këtyre ndryshimeve. - Nataliteti, - Mortaliteti, - shtimi natyror dhe koncepte të 	

			tjera, janë gjithnjë të vështruara në kontekstin e mjedisit jetësor, nevojave të përshtatjes së atij mjedisi individit dhe grupit, krijimin e vendbanimeve, infrastrukturës dhe potencialit strehues për nevojat e njeriut.	
Familja <i>*Ese për konfliktin e gjeneratave ose dhunën në familje</i>	Familja si grup themelor shoqëror Fazat e zhvillimit të familjes në kontekstin historik të saj Familja e madhe/ patriarkale Familja moderne Funksionet e familjes Perspektiva e zhvillimit të familjes në botën moderne Specifikat e familjes shqiptare Konceptet themelore të familjes 7 orë 6,93%	<ul style="list-style-type: none"> • Familja, koncepti themelor i familjes, familja dhe ndryshimet shoqërore, shkenca e jetës; 		
Familja dhe moshë Moshë dhe pleqëria,	Konceptet themelore Konflikti i gjeneratave Familja moderne dhe fati i të moshuarve Specifikat e familjeve të mjediseve rurale dhe urbane Kujdesi për të moshuarit,	Të rinjtë dhe gjenerata e re, <ul style="list-style-type: none"> • specifikat e rinisë, - problemet e rinisë në shoqërinë moderne • Moshë dhe pleqëria • Barazia sociale, sigurimi pensional, sigurimi nga fatkeqësitë, sigurimi 	- nxënësi të mësojë për funksionet themelore të familjes - për kujdesin shoqëror ndaj të sëmurëve, pleqve dhe të pafuqishmëve - të njihet me parimet themelore të barazisë sociale,	

Mbrojtja dhe barazia sociale	invalidët dhe fëmijët Edukimi dhe arsimimi i brezave si nevojë e pajustificueshme 5 orë 4.49%	mjekësor, sigurimi i të papunëve. • Mbrojtja dhe ndihma sociale, burimet e solidaritetit, filantropia, kujdesi ndaj të sëmurëve dhe fëmijëve	të njohë forma të sigurimeve dhe të mbrotjes sociale në shoqëri dhe veçmas në vendin tonë-të nxitet te nxënësit ndjenja e humanizmit, solidaritetit dhe filantropisë	
Lëvizjet sociale, shoqëria civile <i>*Vizitë në OJQ KMDLNI, Kryqi i Kuq etj.</i>	Krijimi i asociacioneve, shoqatave, klubeve, isntitucioneve joqeveritare Roli i shoqërisë civile në shoqëri Format e organizimit, funksionimit dhe veprimit të shoqërisë civile 8 orë 7.92%	• Lëvizja sociale, lëvizjet reformuese, lëvizjet e rezistencës, qytetare, lëvizjet utopike, mobilizimi i resurseve • Shoqëria civile, shprehja e lirë e interesit të qytetarit, qytetari • Sensibilizimi i institucioneve qeveritare për nevojat e grupeve joformale, individëve dhe shoqatave të ndryshme joqeveritare		demografinë, gjeografinë, arkitekturën, ekonominë politike, psikologjinë sociale, informatikën, ekonominë, kulturën
Gjinia seksualiteti, gjinia, roli gjinor <i>*Ese Barazia gjinore</i>	Vështrim historik i raportit të gjinive Nënshtimi me lindje Raporti i koncepteve “i ndryshëm” dhe i pabarabartë Institucionalizimi i pabarazisë i mbështetur në interpretimet biologjike Barazia gjinore, përkatësia gjinore dhe roli gjinor	• Gjinia dhe seksualiteti • Gjinia dhe roli gjinor • Feminizmi • Seksualiteti • Gay-izmi dhe lezbianizmi • Represioni shoqëror ndaj këtyre dukurive shoqërore • Mostoleranca individuale dhe institucionale ndaj kërkesave të individëve dhe grupeve me orientim seksual të ndryshëm • Rigjediteti i normave shoqërore në botë dhe te ne ndaj dukurive të		

		<p>realizimit të dashurisë dhe seksit brenda së njëjtës gjini</p> <ul style="list-style-type: none"> • Format e organizimit dhe veprimit të këtyre shoqatave për sensibilizimin e opinionit për të drejtat e veta. 		
<p>Kultura funksioni shoq. i kulturës</p> <p>Kultura dhe shoqëria</p> <p><i>*Vizitë në teatër, kino, muze, shoqëri kulturore etj.</i></p>		<ul style="list-style-type: none"> • Kultura dhe shoqëria • Llojet e kulturës • Funkzioni shoqëror i kulturës • Kultura dhe religjioni 	<p>Nxënësit duhet të kuptojnë se kultura dhe shoqëria janë të kushtëzuara nga njëra-tjetra, ç'është kultura dhe funksioni shoqëror i saj;</p> <ul style="list-style-type: none"> - cilat janë llojet kryesore të kulturës dhe çka janë subkulturat; - duhet të dijë se ç'është religjion dhe format e hershme të besimeve; - të dijë cilat janë fetë monoteiste dhe cilat janë veçoritë e përbashkëta mes tyre; - të kuptojë se religjioni ka karakter shoqëror; - të kuptojë çka është shkenca dhe ideologjia dhe cilat janë dallimet mes tyre; - të dijë ç'është e drejta dhe se ajo paraqet nivelin e zhvillimit shoqëror dhe kulturor të shoqërive konkrete; - të jetë në gjendje të identifikojë 	<p>demografinë, gjeografinë, arkitetkurën, ekonominë politike</p>

			komponentet e moralit dhe ndikimin e tyre në shoqëri.	
Mediat dhe shoqëria Vizitë në gazeta, radio, televizion 8 orë 7,92%		<ul style="list-style-type: none"> • Masmediat në shoqërinë moderne, <ul style="list-style-type: none"> - llojet dhe funksioni i masmediave - ndikimi i masmediave në krijimin e opinioneve, publiku medial, publiciteti • Subkultura 	<ul style="list-style-type: none"> - të dijë çka është masmedia, ku qëndron dallimi ndërmjet shtypit dhe mediave elektronike - pse sot mediat konsiderohen forcë e katërt në shoqëri mbas legjislativit, ekzekutivit dhe gjyqësorit - të kuptojë si ndikojnë mediat në krijimin e opinioneve lokale, rajonale, nacionale dhe globale - të identifikojnë problemet që sjellin përmbajtjet problematike mediale për individin dhe shoqërinë e mediave shmangia dhe llojet e shmangies - të identifikojë subkulturën në mjedisin shoqëror ku jeton 	Me psikologjinë sociale, informatikën, ekonominë, kulturën
Sociologjia e sportit Ese për dhunën në sport	Shoqëria dhe sporti Të rinjtë dhe sporti Afirmimi i sportit si nevojë elementare 6 orë 5,94%	<ul style="list-style-type: none"> • Sporti dhe shoqëria, <ul style="list-style-type: none"> - sporti amator, - sporti profesional, - - marketingu, sponsorizimi, publiku , simpatizuesit ekstremë, etika në sport, nacionalizmi dhe sporti 	<ul style="list-style-type: none"> - të dijë cili është dimension i sportit social - të dallojnë tipat e funksionimit të sporteve; - të dijë cilat janë problemet që paraqiten në raportin sporti publiku - të zhvillojë njohuritë për etikën sportive si formë e tolerancës dhe mirëkuptimit social - të dijë cilat janë dallimet ndërm- 	Me psikologji mjekësinë, ekonominë, informatikën

			<p>jet gjeneratave, të njohë specifika e rinisë, të cilës për shkak të vetë moshës, u përkasin nxënësit</p> <ul style="list-style-type: none"> - të vërejë mundësitë për të marrë pjesë aktive në proceset shoqërore - të identifikojnë dhe t'i flakin dukuritë negative në rrethin e vet shoqëror. 	
<p>Sociologjia e artit, funksioni shoq. i artit</p> <p><i>*Ese arti dhe shoqëria</i></p>	<p>Sociologjia e artit si disiplinë e veçantë sociologjike</p> <p>Historiku dhe format e zhvillimit</p> <p>Arti dhe shoqëria</p> <p>Funksioni shoqëror i artit</p> <p>Llojet e artit</p> <p>Arti si medium</p> <p>Arti si mjet shprehës</p> <p>6 orë</p> <p>5.94%</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Shoqëria dhe arti, <ul style="list-style-type: none"> - ndikimi i artit në shoqëri, - teatri dhe shoqëria, - filmi, libri, muzika 	<ul style="list-style-type: none"> - Nxënësit duhet të kuptojnë se arti është dimension estetik, por edhe social i njeriut - të njihen me format më të zhvilluara të vlerave artistike dhe ndikimin që kanë ato në shoqëri - të dallojnë vetë format dhe ndikimin e artit në vend - të dinë për filmin, teatrin, librin dhe funksionin social të tyre. - në cilat institucione realizohet arti nacional 	

Vërejtje: Arsimtari gjatë vitit i ka në dispozicion 2 orë. Gjatë këtyre orëve mund të trajtojë tema aktuale që kanë karakter të përgjithshëm shoqëror.

UDHËZIME METODOLOGJIKE

Në procesin e mësimdhënies së lëndës së sociologjisë mund të zbatohen metoda të ndryshme. Secila metodë që përdoret gjatë orës mësimore është në kompetencë të mësimdhënësit. Rëndom mësimdhënësi duhet t'i aplikojë metodat në vartësi nga nevojat dhe kërkesat e nxënësve, veçoritë e përmbajtjes së temës, nga mosha dhe aftësia e nxënësve për absorbim të njohurive të reja si dhe dëshira e arsimtarit që të nxënësit të krijojë shprehje pune me tekst dhe në mënyrë të pavarur.

Që plani dhe programi të realizohet në mënyrë sa më cilësore, arsimtari duhet të nxitë mësim interaktiv. Të mësuarit e tillë do ta mundësojë disponimi i njohurive paraprake që kanë nxënësit për problemet e përgjithshme shoqërore. Mësimdhënësi duhet t'i inkurajojë nxënësit për shprehje të lirë të mendimeve dhe të pikëpamjeve të tij për problemet shoqërore.

Mësimdhënësi, së bashku me nxënësit duhet të bëjë përpjekje për tejkalimin e mësimdhënies dhe vlerësimit tradicional. Ndihmë për gjetje të metodave më të përshtatshme do të ishte bashkëpunimi mes arsimtarëve të sociologjisë si dhe pjesëmarrja nëpër seminare të ndryshme me karakter didaktik.

Në mënyrë që arsimtari të ketë mësimdhënie cilësore dhe sukses sa më të lartë të nxënësit, mund të përdorë disa metoda dhe teknika, siç janë:

- Shpjegimi
- Puna në grupe
- Ndarja e klasës në dy grupe
- Diskutime të frytshme në zgjidhjen e problemit (debat)
- Furi (stuhi) mendimesh (brainstormingu)
- Vetëhulumtimi (kërkimi)
- Të shprehurit me gojë etj.

Gjatë procesit mësimor organizimi i nxënësve mund të jetë:

- Puna me grupe
- Puna me tërë klasën
- Puna në çifte dhe
- Puna individuale

Puna në grupe dhe në çifte parapëlqehet me qëllim që nxënësit të lirohen nga emocionet e pakëndshme (frika) dhe së bashku të diskutojnë në grup në mënyrë që të nxjerrin përfundime të sakta dhe me vlerë. Grupi mund të përbëhet nga 4-6 veta. Për temat që nxënësit kanë njohuri paraprake me sukses mund të zbatohet ligjërata interaktive e kombinuar me praktikën shoqërore.

Metoda - diskutim që zgjidh problemin ka për qëllim t'i për probleme të ndryshme nuk ka vetëm një zgjedhje. Atëherë u mundësohet nxënësve të japin sa më shumë zgjidhje alternative dhe në fund të vlerësohet zgjedhja më e mirë.

Metoda - furi mendimesh (brainstorming) ka për qëllim t'i aftësojë nxënësit të japin ide, zgjidhje dhe komente të shpejta për problemin e dhënë.

Arsimtari i përgatitur gjithnjë në qendër të vëmendjes e ka nxënësin dhe përdor strategji të ndryshme që tek ai të zhvillohet të menduarit kritik. Gjithmonë arsimtari duhet që mësimin ta bëjë sa më interesant dhe të mos krijojë monotoni. Arsimtari duhet t'i respektojë parimet didaktike por që edhe te nxënësit të krijojë shprehi të tillë që duke u nisur: prej të njohurës kah e panjohura, prej të thjeshtës kah e ndërlikuara, prej konkretës kah abstraktja, dhe prej të veçantës kah e përgjithshmja t'i argumentojë mendimet e veta.

VLERËSIMI

Vlerësimi nxënësve është pjesë e procesit mësimor. Përmes vlerësimit kuptojmë se sa nxënësit i kanë përfituar njohuritë që dalin nga objektivat e vetë planit dhe programit. Vlerësimi, jo vetëm që është gjykim meritor për matjen cilësore dhe sasiore të njohurive, por shërben edhe nxitje për punë të mëvonshme. Vlerësimi mund të bëhet:

- Me kontroll të pandërprerë të veprimtarive në orë;
- Me shkrim përmes testeve të llojeve të ndryshme (testet me përgjigje të shkrutra, me testet alternative, testet me kombinime, testet me përgjigje të shumta etj.), eseve etj;
- Gojarisht (mund të përdoret pjesërisht);
- Detyrat e shtëpisë;
- Punë praktike.

Vlerësimi duhet të bëhet në mënyrë sistematike (për çdo njësi mësimore), periodike, dhe semestrale apo vjetore. Vlerësimi duhet t'i përmbajë këto veçoria: **të jetë sistematik, objektiv, i vlefshëm, i besueshëm, i barabartë, i përshtatshëm, formues dhe duhet të bëhet në kohë të duhur.**

- **Sistematik** – duhet të vlerësohet pas çdo njësie mësimore apo të një periudhe të caktuar kohore;
- **Objektiv** - duhet që vlerësimi të bëhet në mënyrë të paanshme pa marrë parasysh gjininë, prejardhjen etnike apo të farefisnisë;
- **I vlefshëm** – të vlerësohet realisht njohuria në bazë të kriterëve përkatëse;
- **I besueshëm** – vlerësimi të bëhet me të njëjtat standarde që te nxënësi të mos krijohen dilema;
- **I barabartë** – që nxënësve t'u jepen mundësi të barabarta edhe atëherë kur ndoshta përvojat e tyre nuk janë të njëjta;
- **I përshtatshëm** – duhet të vlerësohen në mënyrën t'u përshtaten më së miri personalitetit të nxënësve për t'u ikur emocioneve të pakëndshme të nxënësve;
- **Vlerësimi në kohë të duhur** – vlerësimi duhet të bëhet gjatë vitit e jo krejt në fund të semestrit apo vitit, sepse nxënësi nuk ka kohë të përmirësohet.

Tipat e vlerësimit

Detyrë me përgjegjësi e mësimit është planifikimi i vlerësimit dhe i kontrollimit të njohurive dhe të vështirësive të nxënësve që të arrihet një sukses më i madh. Ekzistojnë disa tipa vlerësimi:

Vlerësimi i mbështetur në kriter: ka për qëllim të kontrollojë njohuritë e nxënësve në bazë të kriterëve standarde. Përgjegjet e testit duhet të përcaktohen me pikë. Varësisht nga përqindja e pikëve të fituara bëhet edhe vlerësimi. Vlerësimi i përgjigjeve mbetet në përgjegjësinë e mësimit.

Vlerësimi formues: ka për qëllim që mësimit të planifikojnë punën e tyre në të ardhmen. Ky vlerësim bëhet në fillim ose gjatë vitit mësimor dhe jo me nota.

Vlerësimi diagnostikues: ka për qëllim t'i zbulojë vështirësitë dhe dobësitë që hasin nxënësit. Paratestet nuk vlerësohen me nota, por

shërbejnë vetëm si informacion për vështirësitë dhe dobësitë në të mësuar.

Vlerësimi përmbledhës (kontrollues): ky lloj testimi rëndom bëhet në fund të gjysmëvjetorit të parë dhe në përfundim të mësimit. Ka për qëllim të vlerësojë dhe të kontrollojë nivelin e njohurive të fituara gjatë një periudhe të caktuar.

LITERATURA

1. Anthony Giddens, Sociologjia, Shtëpia Botuese: Çabej, Tiranë 2002
2. Dr. Zuvdi Dervishi: Sociologjia e kulturës, Tiranë, 2001,
3. Dr. Ante Fiamengo, Bazat e sociologjisë së përgjithshme, Rilindja, Prishtinë, 1984
4. Bardhyl Musai, Metodologjia e mësimdhënies, Tiranë, 2003
5. Isuf Zeneli, Bazat e standardizimit dhe vlerësimit në arsim, Shtëpia Botuese: Libri Shkollor, Prishtinë, 2002
6. Sociologjia XI (për gjimnaze). LSH, Prishtinë, 2004